

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2022. május 17.*

„Előzetes döntéshozatal – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Az egyenértékűség elve – A tényleges érvényesülés elve – Jelzálogszerződés – Az e szerződésben szereplő »küszöbkikötés« tisztességtelen jellege – A bírósági fellebbviteli eljárásra vonatkozó nemzeti szabályok – A tisztességtelen kikötés semmissé nyilvánítása időbeli hatályának korlátozása – Visszatérítés – A nemzeti fellebbviteli bíróság hivatalbóli vizsgálati jogköre”

A C-869/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) a Bírósághoz 2019. november 28-án érkezett, 2019. november 27-i határozatával terjesztett elő az

L

és

az **Unicaja Banco SA** (korábban Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU)

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (előadó) és I. Jarukaitis tanácselnökök, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P.G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi és A. Kumin bírák,

főtanácsnok: E. Tanchev,

hivatalvezető: L. Carrasco Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2021. április 26-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– L képviseletében M. Pérez Peña abogado,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

- az Unicaja Banco SA (korábban Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU) képviselőjében J. M. Rodríguez Cárcamo és A. M. Rodríguez Conde abogados,
- a spanyol kormány képviselőjében S. Centeno Huerta és M. J. Ruiz Sánchez, meghatalmazotti minőségben,
- a cseh kormány képviselőjében M. Smolek, J. Vláčil és S. Šindelková, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviselőjében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: G. Rocchitta avvocato dello Stato,
- az Európai Bizottság képviselőjében N. Ruiz García, J. Baquero Cruz és C. Valero, meghatalmazotti minőségben,
- a Norvég Királyság képviselőjében L.-M. Moen Jünge, M. Nilsen és J.T. Kaasin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2021. július 15-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet L és a Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU között, amelynek jogutódja az Unicaja Banco SA (a továbbiakban együtt: bank), annak tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, hogy a fellebbviteli bíróság nem vette figyelembe hivatalból az uniós jog megsértésén alapuló jogalapot.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv huszonnegyedik preambulumbekkezdése szerint „a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását”.
- 4 A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése ekként rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

A spanyol jog

- 5 A Código Civil (polgári törvénykönyv) 1303. cikke szerint:
- „Ha megállapítják egy kötelezettség semmisségét, a szerződő felek kötelesek egymásnak kölcsönösen visszaadni a szerződés tárgyát képező dolgokat azok hasznaival, illetve az árat a kamatokkal együtt, kivéve az ezt követő cikkek esetében.”
- 6 A 2000. január 7-i Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (a polgári perrendtartásról szóló 1/2000 törvény; BOE 7. sz., 2000. január 8., 575. o.; a továbbiakban: LEC) 216. cikke ekként rendelkezik:
- „A polgári bíróságok az eléjük kerülő ügyeket a felek által szolgáltatott tények, bizonyítékok és kérelmek alapján bírálják el, kivéve ha a törvény különös esetekben eltérően rendelkezik.”
- 7 A LEC 218. cikkének (1) bekezdése kimondja:
- „A bírósági határozatoknak egyértelműeknek és pontosaknak kell lenniük, továbbá meg kell felelniük a kereseti kérelmeknek és a felek által a per során kellő időben előterjesztett egyéb kérelmeknek. Tartalmazzák a kért megállapításokat, határoznak az alperes pernyertességéről vagy pervesztességéről, valamint a jogvita tárgyát képező minden vitás kérdéstről.
- A bíróság – anélkül, hogy eltérne a kereset tárgyától olyan ténybeli és jogi elemek elfogadásával, amelyek különböznek a felek által előterjeszteni szándékozottaktól – az ügyre alkalmazandó jogi normák alapján határoz, még akkor is, ha azokat a jogvita felei helytelenül idézték, vagy azokra helytelenül hivatkoztak.”
- 8 A LEC 465. cikkének (5) bekezdése értelmében:
- „A fellebbezési eljárásban hozott ítélet vagy végzés kizárólag a fellebbezésben, illetve adott esetben a 461. cikkben hivatkozott ellenkérelmekben foglalt jogalapokkal és kérdésekkel kapcsolatban hozható. A határozat nem lehet hátrányos a fellebbezőre nézve, kivéve, ha a hátrány abból ered, hogy helyt adnak a szóban forgó határozat elleni, az eredetileg az ellenérdekű fél által benyújtott csatlakozó fellebbezésnek.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 9 A 2006. március 22-én kötött szerződéssel a bank L részére 120 000 euró összegű jelzálogkölcsönt nyújtott, amelynek célja egy családi ház megvásárlásának finanszírozása volt. Ezt a kölcsönt 360 havi részletben kellett visszafizetni. E kölcsönt az első évre 3,35%, majd a többi évre változó kamatlábbal számítandó kamat terhelte, amely kamatláb kiszámítása során 0,52%-ot hozzáadtak az egyéves Euribor kamatlábhoz. E szerződés „küszöbkikötést” tartalmazott, amelynek értelmében a változó kamatláb nem lehet kevesebb, mint 3%.
- 10 A kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy a bank 2009-ben alkalmazta L-lel szemben a „küszöbkikötést”, amikor az Euribor jelentősen csökkent. 2016 januárjában L keresetet indított a Juzgado de Primera Instancia de Valladolid (valladolidi elsőfokú bíróság, Spanyolország) előtt e bankkal szemben e kikötés semmisségének megállapítása és az annak alapján jogalap nélkül beszedett összegek visszatérítése iránt. L azt állította, hogy mivel nem tájékoztatták megfelelő módon az említett kikötés fennállásáról és a szóban forgó kölcsönszerződés szerkezetében

fennálló jelentőségéről, azt átláthatóságának hiánya miatt tisztességtelennek kell nyilvánítani. Védekezésében a bank arra hivatkozott, hogy L-t tájékoztatták e kikötésnek a kölcsönszerződésbe való felvételéről.

- 11 2016. június 6-i ítéletében a Juzgado de Primera Instancia de Valladolid (valladolidi elsőfokú bíróság) helyt adott a keresetnek, és megállapította a „küszöbkikötés” tisztességtelen jellegét azzal az indokkal, hogy az nem átlátható. Ezért kötelezte a bankot, hogy fizesse vissza L-nek az ekként jogalap nélkül beszedett összegeket, kamattal növelve. Ugyanakkor a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) 2013. május 9-i 241/2013. sz. ítélete (a továbbiakban: 2013. május 9-i ítélet) alapján, amely korlátozza az ilyen „küszöbkikötés” semmisségének időbeli hatályát, megállapította, hogy a visszafizetés csak 2013. május 9-től hatályos. A bankot kötelezte a költségek viselésére is.
- 12 2016. július 14-én a bank fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben az Audiencia Provincial de Valladolidhoz (valladolidi tartományi bíróság, Spanyolország), amennyiben az őt az összes költség viselésére kötelezte. Azt állította, hogy mivel L keresetének az érintett kikötés semmisségének megállapítása időbeli hatályának korlátozása miatt csak részben adtak helyt, nem kellett volna e kereset összes költségének viselésére a bankot kötelezni.
- 13 2017. január 13-i ítéletével a fellebbviteli bíróság helyt adott a fellebbezésnek, és hatályon kívül helyezte az elsőfokú ítéletet annyiban, amennyiben az a bankot kötelezte a költségek viselésére. A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a fellebbviteli bíróság nem változtatta meg ezen ítélet rendelkező részét annyiban, amennyiben az az említett kikötés semmisségének megállapításához fűződő visszatérítési kötelezettségre vonatkozik, mivel az nem képezte a fellebbezés tárgyát. Hozzáteszi, hogy a fellebbviteli bíróság az elsőfokú ítélet részleges hatályon kívül helyezésekor nem hivatkozott a 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítéletre (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980), amelyben a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, mint a 2013. május 9-i ítéleten alapuló, amely időben korlátozza a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között megkötött szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellegének bírósági megállapításához fűződő visszatérítési kötelezettséget, mégpedig azon összegekre, amelyeket az e kikötés tisztességtelen jellegét megállapító bírósági határozat kihirdetését követően jogalap nélkül fizetett a fogyasztó.
- 14 L felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Tribunal Supremohoz (legfelsőbb bíróság) a másodfokú ítélettel szemben. Felülvizsgálati kérelmének alátámasztása érdekében L azt állítja, hogy az Audiencia Provincial de Valladolid (valladolidi tartományi bíróság) – mivel nem alkalmazta a 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítéletet (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980), és nem rendelte el hivatalból a „küszöbkikötés” alkalmazásával fizetett összegek teljes visszatérítését – megsértette a polgári törvénykönyv 1303. cikkét, amely a kötelmek és a szerződések semmisségének megállapításához fűződő visszatérítési kötelezettséget szabályozza, valamint a 93/13 irányelv ezzel összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdését, amely szerint a tisztességtelen kikötés nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve. A bank a felülvizsgálati kérelem elutasítását kérte azzal az indokkal, hogy L nem nyújtott be fellebbezést az elsőfokú ítélet azon része ellen, amely korlátozta a szóban forgó tisztességtelen feltétel semmisségének megállapításához fűződő visszafizetési kötelezettség időbeli hatályát, ezért nem élhet felülvizsgálati kérelemmel ezen időbeli hatály korlátozásával kapcsolatban.

- 15 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy amikor a Bíróság a 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítéletben (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980) megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével ellentétes a Tribunal Supremónak (legfelsőbb bíróság) a 2013. május 9-i ítéleten alapuló azon ítélkezési gyakorlata, amely időben korlátozza a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató által kötött szerződésben szereplő „küszöbkikötés” semmisségének megállapításához fűződő visszatérítési kötelezettséget, a spanyol bíróságok előtt akkor folyamatban lévő jogvitákban a fogyasztók e nemzeti ítélkezési gyakorlat alapján a 2013. május 9. után jogalap nélkül fizetett összegek visszafizetésére korlátozták a kereseti követeléseiket. A jelen ügyben az Audiencia Provincial de Valladolid (valladolidi tartományi bíróság) a spanyol polgári eljárás különböző elveit – a rendelkezési elvet, a „kérelemhez kötöttség” elvét és a *reformatio in peius* tilalmának elvét – alkalmazva azért nem rendelte el a „küszöbkikötés” címén fizetett összegek teljes visszatérítését, mert L nem nyújtott be fellebbezést az első fokú ítélettel szemben.
- 16 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében előírt azon elv, amely szerint a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, nem abszolút jellegű, és így az igazságszolgáltatás megfelelő működéséhez kapcsolódó olyan korlátozások tárgyát képezheti, mint a jogerő elve vagy az észszerű, jogvesztő jellegű keresetindítási határidők megállapítása. Márpedig a spanyol jog azon szabálya, amely szerint ha az ítélet rendelkező részének egy részét egyik fél sem vitatja, akkor azt a fellebbviteli bíróság nem helyezheti hatályon kívül, és nem változtathatja meg, bizonyos hasonlóságokat mutat a jogerő elvével.
- 17 E bíróságnak ugyanakkor kétségei vannak a rendelkezési elvnek, a „kérelemhez kötöttség” elvének és a *reformatio in peius* tilalma elvének a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésével való összeegyeztethetőségét illetően. Közelebről a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítéletre (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980) tekintettel a kizárólag a bank, nem pedig a fogyasztó által benyújtott fellebbezés tárgyában eljáró nemzeti bíróságnak ezen elvek ellenére is el kell-e rendelnie a tisztességtelen feltétel alapján fizetett összegek teljes visszatérítését.
- 18 Ilyen körülmények között a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„Ellentétes-e a 93/13/EGK irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével az olyan eljárási elvek alkalmazása, mint a rendelkezési elv, a jogvesztés, a »kérelemhez kötöttség«, valamint a *reformatio in peius* tilalmának elve, amely elvek azt a bíróságot, amely előtt a bank keresetet indított egy olyan ítélet ellen, amely időben korlátozza a fogyasztó által, egy semmisnek nyilvánított »küszöbkikötés« következményeként jogalap nélkül megfizetett összegek visszafizetését, megakadályozzák abban, hogy az említett összegek teljes visszafizetését rendelje el, és ezzel gyengítse a fellebbező helyzetét, mivel az említett korlátozás ellen a fogyasztó nem nyújtott be fellebbezést?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 19 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti bírósági eljárási elvek alkalmazása, amelyek értelmében a tisztességtelennek minősített feltétel

- alapján a fogyasztó által jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítését időben korlátozó ítélet elleni fellebbezés tárgyában eljáró nemzeti bíróság nem észlelhet hivatalból e rendelkezés megsértésén alapuló jogalapot, és nem rendelheti el ezen összegek teljes visszatérítését.
- 20 Emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.
 - 21 Ezenkívül a 93/13 irányelv – amint az a (24) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy megfelelő és hatékony eszközöket írjanak elő ahhoz, hogy megszüntessék a tisztességtelen feltételeknek az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben történő alkalmazását (2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
 - 22 Uniós jogi szabályozás hiányában a jogalanyok uniós jogból eredő jogai védelmének biztosítására irányuló eljárási szabályok a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak. E szabályok azonban nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló belső jellegű esetekre vonatkozó szabályok (egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve) (2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
 - 23 Ami az egyenértékűség elvét illeti, amint arra a főtanácsnok az indítványának 44. pontjában emlékeztetett, a nemzeti bíróság feladata, hogy a belső jogban alkalmazandó eljárási szabályokra tekintettel megvizsgálja ezen elv tiszteletben tartását, figyelembe véve az érintett keresetek tárgyát, indokait és lényeges elemeit (lásd többek között: 2018. szeptember 20-i EOS KSI Slovensko ítélet, C-448/17, EU:C:2018:745, 40. pont).
 - 24 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését azon nemzeti jogszabályokkal egyenértékűnek kell tekinteni, amelyek a belső jogrendben a közrendi szabályok rangjával bírnak (2018. május 17-i Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen ítélet, C-147/16, EU:C:2018:320, 35. pont).
 - 25 Ebből következik, hogy az egyenértékűség elvének megfelelően, amennyiben a nemzeti jog értelmében a fellebbezés tárgyában eljáró nemzeti bíróság jogosult, illetve köteles hivatalból értékelni valamely jogi aktus jogszerűségét a nemzeti közrendi szabályokra tekintettel, akkor rendelkeznie kell azzal a lehetőséggel vagy kötelezettséggel is, hogy hivatalból értékelje ezen aktus jogszerűségét a 93/13 irányelv e rendelkezésére tekintettel, még akkor is, ha ezen aktus jogszerűségének kérdését e szabályokra tekintettel nem vetették fel első fokon. Így ilyen helyzetben, amennyiben a nemzeti fellebbviteli bíróság rendelkezésére álló iratok alapján felmerül a kérdés, hogy valamely szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen-e, e bíróságnak hivatalból kell értékelnie e feltétel jogszerűségét az ezen irányelvben rögzített kritériumokra tekintettel (lásd ebben az értelemben: 2013. május 30-i Jörös ítélet, C-397/11, EU:C:2013:340, 30. pont).
 - 26 A jelen eljárásban írásbeli észrevételeket előterjesztő felek eltérő álláspontot képviselnek a Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság, Spanyolország) vagy a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) olyan ítélkezési gyakorlatának fennállását illetően, amely szerint a közrendi szabályok hivatalból történő alkalmazása kivételt képez a szóban forgó bírósági eljárási elvek alól. Mivel a 93/13 irányelv 6. cikke a nemzeti közrendi szabállyal egyenértékű rendelkezésnek minősül,

- ebből az következik, hogy ha a nemzeti ítélkezési gyakorlat értelmében az ilyen közrendi szabályokat a szóban forgó bírósági eljárási elvek alkalmazása alóli kivételnek kell tekinteni, a fellebbezés tárgyában eljáró nemzeti bíróságnak hivatalból figyelembe kell tudnia venni a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének megsértésén alapuló jogalapot.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy létezik-e ilyen nemzeti ítélkezési gyakorlat. Ha ilyen ítélkezési gyakorlat léte megerősítést nyer, a kérdést előterjesztő bíróságnak az egyenértékűség elvének megfelelően mellőznie kell az említett bírósági eljárási alapelveket, és vagy meg kell engednie a fogyasztó számára, hogy az a 93/13 irányelvből eredő jogaival élhessen, és a Bíróság ítélkezési gyakorlatára hivatkozhat, vagy hivatalból kell ezt lehetővé tennie.
- 28 Ami a tényleges érvényesülés elvét illeti, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy minden olyan esetet, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, arra figyelemmel kell elemezni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy összességében hogyan és milyen sajátosságok szerint zajlik az eljárás, valamint adott esetben azokat az elveket, amelyek a nemzeti bírósági eljárási rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (2021. április 22-i Profi Credit Slovakia ítélet, C-485/19, EU:C:2021:313, 53. pont). Ebből a szempontból a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása nem terjedhet odáig, hogy teljes mértékben kompenzálja az érintett fogyasztó tétlenségét (2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 62. pont).
- 29 Ezenkívül a Bíróság pontosította, hogy a tagállamok azon kötelezettsége, hogy biztosítsák a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak tényleges érvényesülését, többek között a 93/13 irányelvből eredő jogok tekintetében magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem követelményét, amelyet ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdése is megerősít, és amely az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkében is szerepel, amely többek között az ilyen jogokon alapuló keresetekre vonatkozó eljárási szabályok meghatározására is alkalmazandó (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 30 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy az érintett szerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellege hatékony vizsgálatának hiányában nem lehet garantálni a 93/13 irányelv által biztosított jogok tiszteletben tartását (2020. június 4-i Kancelaria Medius ítélet, C-495/19, EU:C:2020:431, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 31 Ebből következik, hogy a nemzeti jogok által meghatározott feltételek, amelyekre a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése utal, nem sérthetik a fogyasztókat e rendelkezés alapján megillető azon jog lényegét, hogy ne jelentsen számukra kötelezettséget egy tisztességtelennek minősülő feltétel (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 71. pont; 2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 51. pont).
- 32 Ugyanakkor emlékeztetni kell arra, hogy a jogerő elve mind az uniós, mind pedig a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be. A Bíróságnak ugyanis már volt alkalma pontosítani, hogy mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok

- gyakorlására nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (lásd többek között: 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 35. és 36. pont; 2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 46. pont).
- 33 A Bíróság azt is elismerte, hogy a fogyasztóvédelem nem abszolút jellegű. Közelebbről úgy ítélte meg, hogy az uniós jog nem írja elő a nemzeti bíróság számára, hogy eltekintsen a határozatokat jogerőre emelő belső eljárási szabályok alkalmazásától, még akkor sem, ha ez lehetővé tenné a 93/13 irányelvben szereplő bármilyen jellegű rendelkezés megsértésének orvoslását (lásd ebben az értelemben: 2009. október 6-i Asturcom Telecomunicaciones ítélet, C-40/08, EU:C:2009:615, 37. pont; 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 68. pont), azonban figyelemmel kell lennie – a jelen ítélet 22. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően – az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartására.
- 34 A 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980) 72. pontjában a Bíróság ily módon megállapította, hogy a „küszöbkikötés” semmisségének megállapításából eredő joghatások időbeli korlátozása, amelyet a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) a 2013. május 9-i ítéletében kimondott, általános jelleggel megfosztja az ezen időpontot megelőzően ilyen feltételt tartalmazó jelzálogkölcson-szerződést kötő valamennyi fogyasztót attól a jogától, hogy teljes egészében visszakapja az általa e feltétel alapján 2013. május 9. előtt a bank részére jogalap nélkül fizetett összegeket.
- 35 A Bíróság ennél fogva megállapította, hogy a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján történő megállapításából eredő joghatások időbeli korlátozására vonatkozó olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, mint amely a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 2013. május 9-i ítéletéből következik, csupán korlátozott védelem biztosítását teszi lehetővé az e tisztességtelen jelleget megállapító bírósági határozat kihirdetése előtt „küszöbkikötést” tartalmazó jelzálogkölcson-szerződést kötő fogyasztók számára, ezért ez a védelem hiányos és elégtelen, és – ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével ellentétben – nem jelent sem megfelelő, sem hatékony eszközt az ilyen típusú záradékok alkalmazásának megszüntetéséhez (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 73. pont).
- 36 E körülmények között a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat, amely időben korlátozza a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató által kötött szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellegének megállapításához fűződő visszafizetési kötelezettségeket, mégpedig azokra az összegekre, amelyeket a tisztességtelen jelleget megállapító határozat kihirdetését követően jogalap nélkül fizettek meg e kikötés alapján (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 75. pont).
- 37 Az alapügyben nem vitatott, hogy a fogyasztó sem fellebbezéssel, sem csatlakozó fellebbezéssel nem élt az elsőfokú ítélet ellen, amely a tisztességtelen feltétel alapján fizetett összegek tekintetében a visszafizetési kötelezettség időbeli korlátozását mondta ki.
- 38 Hangsúlyozni kell azonban, hogy a jelen ügy körülményei között az a tény, hogy a fogyasztó a megfelelő határidőn belül nem élt jogorvoslattal, annak tudható be, hogy amikor a Bíróság meghozta a 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítéletet (C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980), már lejárt az a határidő, amelyen belül a nemzeti jog alapján fellebbezés vagy csatlakozó fellebbezés bejelentésére lehetőség volt. Ilyen körülmények között

nem állapítható meg, hogy a fogyasztó a jelen ítélet 28. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében vett teljes passzivitást tanúsított volna azáltal, hogy nem vitatta fellebbviteli bíróság előtt a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) addigi állandó ítélkezési gyakorlatát.

- 39 Ebből következik, hogy a szóban forgó nemzeti bírósági eljárás elveinek alkalmazása, amely megfosztja a fogyasztót azoktól az eljárási eszközöktől, amelyek lehetővé teszik számára a 93/13 irányelven alapuló jogainak érvényesítését, jellegénél fogva lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi a jogok védelmét, megsértve ezzel a tényleges érvényesülés elvét.
- 40 A fentiekre tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti bírósági eljárási elvek alkalmazása, amelyek értelmében a tisztességtelennek minősített feltétel alapján a fogyasztó által jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítését időben korlátozó ítélet elleni fellebbezés tárgyában eljáró nemzeti bíróság nem észlelhet hivatalból e rendelkezés megsértésén alapuló jogalapot, és nem rendelheti el ezen összegek teljes visszatérítését, amennyiben nem az érintett fogyasztó teljes passzivitásának tudható be ezen időbeli korlátozás e fogyasztó általi vitatásának hiánya.

A költségekről

- 41 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti bírósági eljárási elvek alkalmazása, amelyek értelmében a tisztességtelennek minősített feltétel alapján a fogyasztó által jogalap nélkül kifizetett összegek visszatérítését időben korlátozó ítélet elleni fellebbezés tárgyában eljáró nemzeti bíróság nem észlelhet hivatalból e rendelkezés megsértésén alapuló jogalapot, és nem rendelheti el ezen összegek teljes visszatérítését, amennyiben nem az érintett fogyasztó teljes passzivitásának tudható be ezen időbeli korlátozás e fogyasztó általi vitatásának hiánya.

Aláírások